

נקודת אור בפרשה - דרך ארץ - פרשת ויקרא

ספר 'ויקרא' פותח בפסוק: "ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר ר'. **דהיינו**, בשעה שנשלם בנין המשכן והוקם והורכב במקומו ושרתה בו השכינה, קרא הקב"ה למשה ואמר לו שיכנס פנימה, כי רצה לדבר עמו.

כמה דרך ארץ יכולים אנו ללמוד ממעשהו זה של משה רבינו ע"ה. וכך אמרו חז"ל (ויקרא רבה א, טו): "צא ולמד ממשה אבי החכמה, אבי הנביאים, שהוציא ישראל ממצרים, ועל ידו נעשו כמה נסים במצרים, ונוראות על ים סוף, ועלה לשמי מרום, והוריד תורה מן השמים, ונתעסק במלאכת המשכן, ולא נכנס לפני ולפנים עד שקרא לו שנאמר: ויקרא אל משה".

בואו ונתבונן: אף על פי שכל התכלית של הקמת המשכן היתה כדי לדבר שם עם משה, וכמו שנאמר בפסוק (שמות כה, כב): "ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפר־ת", בכל זאת לא היה זוכה משה רבינו ע"ה עם כל גדלותו וקדושתו לדבר עם הקב"ה, אם היה פורץ ונכנס לפני ולפנים ללא קבלת רשות מה', משום שהיה מתגלה שיש בו חוסר דרך ארץ חלילה, ומי שיש בו חוסר דרך ארץ, אינו ראוי להכנס למקום קדוש!

עד כמה צריך לנהוג בדרך ארץ נלמד מהמעשה הבא: בזמן חנניה מישאל ועזריה, העמיד נבוכדנצר הרשע צלם [פסל] גדול מזהב, והניח מתחת לשונו את שם המפורש שמצא אותו בבית קדשי הקדשים, והצלם היה מכריז ואומר: "אנכי ה' אלוֹקֵיך", ועם השמע קול פולחן זמרה וכלי שיר, צריכים היו הנציגים של כל אומות העולם להשתחוות לפסל.

כנציגים לעם ישראל, בחר נבוכדנצר את חנניה מישאל ועזריה, אך כמובן הם סירבו לעשות זאת והושלכו לאש. עשה להם הקב"ה נס וירד מלאך מהשמים וקירר להם את האש ולא קרה להם מאומה. **והנה**, כשנעשה להם הנס וניצלו, **לא יצאו עד אשר בא נבוכדנצר וביקש מהם לצאת**, משום שאמרו: 'אין אנו יוצאים מכבשן האש, אלא ברשות המלך, שברשותו הושלכנו - וברשותו נצא, שאין זה דרך ארץ לצאת ללא רשות!' **עד כדי כך!**

נאמר במשנה (אבות ג, יז): "אם אין דרך ארץ - אין תורה". **משל למה הדבר דומה?** לדלי שדולים בו מים מן הבור. אם יורידו את הדלי כשהוא ריק אפילו כמה פעמים לבור, לא יצליחו לשאוב איתו מים, מפני שהוא קל וצף על פני המים. אולם אם יניחו בדלי אבן, אז הדלי יהיה כבד וישקע בבור, וכך יוכלו לשאוב מים.

והנמשל הוא: התורה היא המים, והדלי שדולים איתו מים - הוא האדם. כל זמן שאין באדם מדות טובות ודרך ארץ, אותו אדם הוא 'קל', ולכן הוא צף על פני המים, ואין התורה נכנסת בקרבו, וסופו שיצא מן העולם כשהוא ריק, כמו הדלי שיוצא ריק מהבור. **אבל על ידי המידות הטובות והדרך ארץ**, נעשה האדם כדלי כבד, ואז יכול הוא לדלות מים, ו"אין מים - אלא תורה" (ב"ק פב.).

אמר פעם הגאון ר' בן ציון אבא שאול זצ"ל: "אמר לי מחנך אחד, אם רוצים לבחון את הנימוס של התלמיד, רואים; אם הוא נכנס לתוך דברי חבירו, זוהי ראייה שהוא חסר דרך ארץ. אך אם הוא ממתין עד שהשני יסיים את דבריו, ורק לאחר מכן הוא מדבר, זהו אדם בעל נימוס ודרך ארץ", והוסיף הרב בן ציון זצ"ל ואמר, "לדעתי כיון בזה אותו מחנך אל האמת".

נסיים בדברי הרמב"ם (ה' דעות פ"ה ה"א): "כשם שהחכם ניכר בחכמתו ובדעותיו והוא מובדל בהם משאר העם, כך צריך שיהיה ניכר במעשיו במאכלו ובמשקו ובדבורו ובהילוכו ובמלבושו, ויהיו כל המעשים האלו נאים ומתוקנים ביותר", **ויהי רצון שנזכה לדרך ארץ ולקדש שם שמים, אמן!**